

KLASIKI O STARANJU IN SOŽITJU GENERACIJ

Maja Milčinski

Razmišljanje na temo *prelomnice*

V različnih kulturah sveta prazniki in prelomnice niso samo priložnost za načrtovanje in premišljevanje o tem, kaj naj bi bilo v novem obdobju drugače ali bolje, ampak omogočajo tudi izkušnjo stika s samim seboj in svetom, ki naj bi pripeljala do obnovitve stanja celovitosti in harmonije. Religije iščejo ali nudijo tudi priporočila in odgovore o tem, kako stopiti na pot velike preobrazbe in kako naj bi z notranjim mirom in v harmoniji z okoljem zaživel pravo življenje. Pot preobrazbe in premene je tudi v azijskih kulturah tista, ki naj bi nas pripeljala v stik s področjem svetega, poslednjega, vira in smisla življenja. To pot v svoji filozofiji opisuje tudi veliki kitajski daoist Zhuang Zi, ki jo v dialogu med začetnikom konfucijanstva Konfucijem (Kong Zi) in začetnikom daoizma Lao Zijem (Lao Dan) opredeli kot *potovanje srca k začetku stvari*.

Lao Dan je dejal: »Moje srce je potovalo k začetku stvari.«

Kong Zi je vprašal: »Kaj to pomeni?«

Odgovoril je: »Srce je zavezano in ne more spoznati, usta so široko odprta, pa ne zmorejo opisati tega. Poskusil ti bom povedati, čemu je to podobno. Popolni yin je resen in tih. Popolni yang je mogočen in učinkovit. Resno in tiho izhaja iz Neba.¹ Mogočno in učinkovito se razvije iz Zemlje. Oba prodirata drug v drugega in ustvarita harmonijo, takrat nastajajo stvari. Nekaj ureja to dejavnost. Njene oblike pa ni mogoče uzreti. Menjava vdiha in izdiha, polnosti in praznine, teme in svetlobe, menjave sonca in spremembe meseca – to se dogaja vseskozi, vendar ne moremo videti, kako se zgodi. Življenje ima nekaj, iz česar vzklije, smrt ima nekaj, k čemur se vrne. Začetek in konec se med seboj izmenjujeta v brezkončnem, pa ni mogoče spoznati, kje se izčrpata. Če ni tako, kaj pa potem vse to ureja?«

Kong Zi je dejal: »Smem vprašati, kako lahko človek dospe tja?«

La Dan je dejal: »Doseči to je največja lepota in najvišja radost. Kdor doseže največjo lepoto in pohajkuje v najvišji radosti, je popoln človek.«

Kong Zi je dejal: »Rad bi slišal, kako človek pride do tega.«

Oni pa mu je odvrnil: »Rastlinojede živali se ne branijo zamenjati pašnika. Vodna bitja se ne branijo zamenjati vode. Vzdržati majhne spremembe, ne da bi izgubil velike trajnosti, tako se v prsih ne morejo naseliti ne veselje ne jeza, ne žalost ne radost. To, čemur pravimo svet, pa je enovitost vseh bitij. Kdor doseže to enovitost in se uskladi z njo, zanj so štirje udi in sto členkov zgolj prah in nesnaga. Smrt in življenje, konec in začetek so zanj kot dan in noč. Ne morejo ga preslepiti. Koliko manj ga bo zmoglo

¹ Resno in tiho sodi k mračnemu načelu (Zemlja, yin), mogočno in učinkovito sodi k svetlemu načelu (Nebo, yang). Učinek nastane iz tega, da je vsako od teh dveh načel s svojo zasnovno prisotno tudi v drugem in se iz tiste zasnove razvije.

omamiti to, kar se mu bliža kot dobiček in izguba, kot nesreča ali sreča. Kdor zatorej zavrže položaj in čast, ta je kot bi zavrzel blato in prst, saj ve, da je sam nekaj plemenitejšega kot pa položaj. Plemenitost počiva v meni in se ne izgubi spričo zunanjih sprememb. Vse se spreminja in nobenemu začetku cilj ni odmerjen. Bi bilo potemtakem vredno žalostiti si srce? Tisti, ki so že v Dau, so to doumeli.«²

Ob spoznanju, da je premena edina stalnica v svetu in našem življenju, obljublajo religije odrešenje, moč in sposobnost preobrazbe bodisi kot milost, ki je človeku zaradi njegove nebogljenosti in nezadostnosti namenjena od zunaj, ali pa se zanašajo na notranjo moč, do katere z ustrezno vadbo, disciplino in metodami lahko pride prav vsak. Največkrat sta ti dve dimenziji povezani med seboj in šele v soglasju omogočita pravi stik z realnostjo in razodetje svetega oz. dostop do globljih virov svetih sil.

Kljub zavezanosti večnosti pa prav v tej nenehni spremeni, ki jo označujejo tudi prazniki, vendarle ne gre pozabiti čarobnosti vsakega posameznega trenutka. V vrtincu vsakdana in pod bremenom velikih načrtov za prihodnost ta trenutek pogosto spregledamo in zato zaigramo (zamudimo) tisto edino, kar nam je absolutno dano, če ga seveda prepoznamo kot takega in kot priložnost. Tako velja tudi razumeti kaligrafijo *konnichi* velikega mojstra japonskega čajnega obreda Sotana (1578-1658). Pismenke kaligrafije pomenijo ta dan. Danes je namreč največ, kar nam je dano.

Dva citata o življenju

Tisti, ki vedo, ne govorijo; tisti, ki govorijo, ne vedo. Zaradi tega modrec udejanja svoj nauk brez besed. Daa ni mogoče poučevati, kreposti ni mogoče prisiliti, da bi prišla. Nравnost pa lahko uresničiš, pravičnost lahko okrniš, z obredi drug drugega slepimo. Rečeno je: »Ko je bil Dao izgubljen, je ostala krepost, ko je bila krepost izgubljena, je ostala nравnost. Ko je bila nравnost izgubljena, je ostala pravičnost. Ko je bila pravičnost izgubljena, so ostali obredi. Obredi so okraski Daa in predhodniki zmede.« Zato je rečeno: »Kdor sledi Dau, dela vsak dan manj, dokler ne pride do točke, kjer sploh ne deluje več, pa vendar ne ostaja nič nestorjenega.« Sedaj pa, ko smo že postareli, se je težko vrniti h korenini! Veliki človek je edini, ki bi se mu to utegnilo zdeti lahko.

Življenje je spremljevalec smrti, smrt je začetek življenja. Kdo razume njuno delovanje? Človekovo življenje je zgoščevanje qlja (življenjske energije). Če se sestavi, potem je to življenje, če pa se razprši, je to smrt. Če pa smrt in življenje spremljata drug drugega, česa se imam potem še bati? Zato je desetstič stvari v resnici Eno. Nekatero stvari zremo kot lepe, ker so kakor duh ali ker so nenavadne. Druge stvari gledamo kot grde, ker so pokvarjene in gnile. Vendar pa se pokvarjene in gnile stvari lahko spremenijo v tiste, ki so kakor duh, ali pa so nenavadne, in te stvari se lahko spremenijo v pokvarjene in gnile. Rečeno je: »En qi prežema svet.« Zato modrec ceni Enost.

(Zhuang Zi, 2003. *Klasik dežele južne rože*. Ljubljana: Sophia, str. 179.)

Zi Lu je vprašal po bistvu službe duhovom in demonom. Mojster je dejal: »Kako naj bi služili duhovom, če niti ljudem ne moremo služiti?«

»Smem vprašati po bistvu smrti?«

Mojster je dejal: »Kako naj bi poznali smrt, če niti življenja ne poznamo?«

(Štiri knjige: Konfucij, Mencij, Nauk o sredini, Veliki nauk, 2005. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 63.)

2 Zhuang Zi (2003). *Klasik dežele južne rože*. Ljubljana: Sophia, str. 171-172.